

Maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki HE 18/2019 vp

Tuuli Tuunanen

6.11.2019

Maahanmuuttohallinnon uusi henkilötietolaki

HE 224/2018 vp – PeVL 62/2019 vp
→ raukeaminen vaalien johdosta

Nyt annettu esitys päivitetty valiokuntakäsittelyiden ja lausuntokierroksen pohjalta

Voimaantulo mahdollisimman pian

Osa SM:n hallinnonalan henkilötietolainsäädännön uudistusta

Maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki on
välttämätön, jotta perustuslain 10 §:n mukainen
vaatimus säätää henkilötietojen suojasta lailla
täyttyy asianmukaisesti
maahanmuuttohallinnossa myös jatkossa

Miksi uudistushanke?

EU:n tietosuojauudistus: maahanmuuttohallinnossa sovellettava rekisterisääntely ei kaikin osin vastaa unionin tietosuojasääntelyä

Kansalliset muutostarpeet: voimassaoleva rekisterilainsäädäntö on sirpaleista, vanhentunutta, eikä tue uusia ja nykyaikaisia toimintatapoja

Maahanmuuton rekisterilainsäädännön nykytila

Ulkomaalaisrekisterilaki

Ulkomaalaislaki

Kansalaisuuslaki

Kausityölaki

ICT-laki

Tutkijat/opiskelijat -laki

Vastaanottolaki

6 luku: Rekisterit

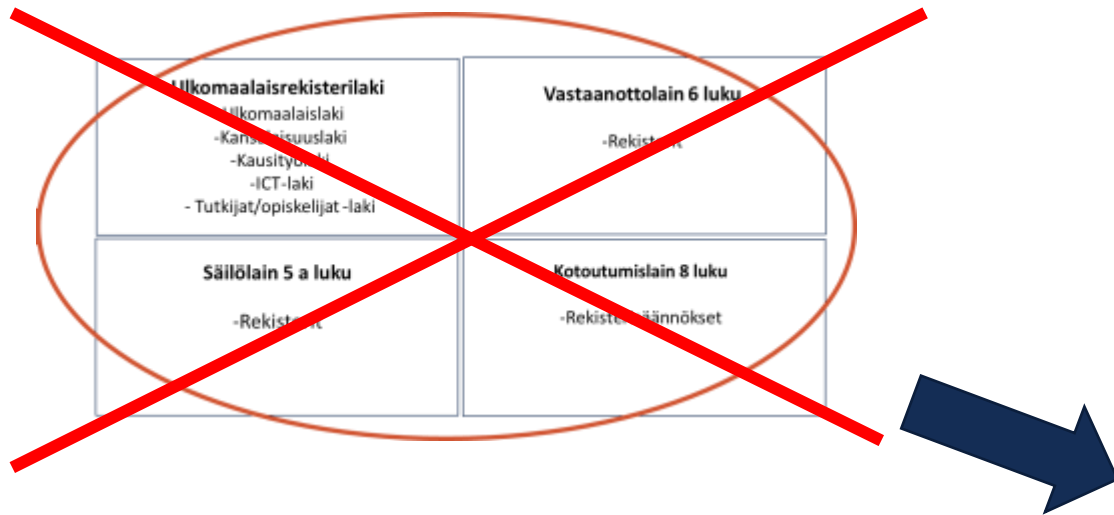
Säilölaki

5a luku: Rekisterit

Kotoutumislaki

8 luku: Rekisterisäännökset
(kuntaan osoittaminen)

Laki henkilötietojen
käsittelystä
maahanmuutto-
hallinnossa

Keskeiset tavoitteet

Säätelyn keskittäminen: henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädetään yhdessä nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa

Säätelyn selkeyttäminen: sekä rekisteröidyn oikeuksien turvaamisen että lainsoveltajan näkökulmasta henkilötietojen käsittelyä koskeva säätely on selkeää, yleistajuista ja ymmärrettävää

Sääntelykehys

Toimivaltaa luova lainsäädäntö

ius

Tietosuoja-
direktiivi

Mm.
Hallintolaki
Julkisuuslaki
Tiedonhallintalaki

Maahanmuuttolaki

HENKILÖTIETOJEN
KÄSITTELY

Ri
t

KANSALLINEN
TURVALLI-
SUUS
Poliisi
Raja

Säätelyratkaisut

Käsittelytarkoitussidonnainen lähtökohta:

lain soveltamisala ei ole sidottu rekistereihin tai tietojärjestelmiin vaan henkilötietojen käsittelytarkoituksiin

Riskiperustainen lähestymistapa: säätelyä *kohdennetaan* tarkempaa säätelyä uhkien ja riskien perusteella edellyttäviin tilanteisiin (erityiset henkilötietoryhmät) ja säätelyä *puretaan* niiltä osin, kun yksityiskohtainen säätely ei ole välttämätöntä

Tietosisältö (7-10 §)

Käsiteltävät henkilötiedot (7 §)

- Käsittely on tarpeen 1 §:ssä säädettyissä tarkoituksissa
- Aiempaa yleisemmät tietoluokat

Huomiotiedot (7 § 3 mom) - **UUSI**

- Käsittely edellistä tarkemmin rajattu (mm. käsittelytarkoitus, säilytysaika, tieto tietojen antajasta sekä arvio tämän luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta)

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat henkilötiedot (8 §)

- Käsittely rajattu: vain kun se on välttämätöntä yksilöidyissä 1 §:n mukaisessa käsittelytarkoituksessa
- Suhde muihin pykäliin

Sormenjälkitiedot (9 ja 10 §)

- Vastaa voimassaolevan UlkRekL 3 a ja 3b §:ää (ei sisällöllisiä muutoksia)
- Sormenjälkitietojen käsittely muissa tilanteissa ei ole mahdollista

Henkilötietoja voi käsitellä vain
keräämistarkoitukseen

Kaikesta muusta käytöstä säädetään
erikseen

Lain soveltamisala = henkilötietojen käsittelytarkoitus (1 §)

Lakia sovelletaan, kun henkilötietoja **käsitellään seuraavissa tarkoituksissa:**

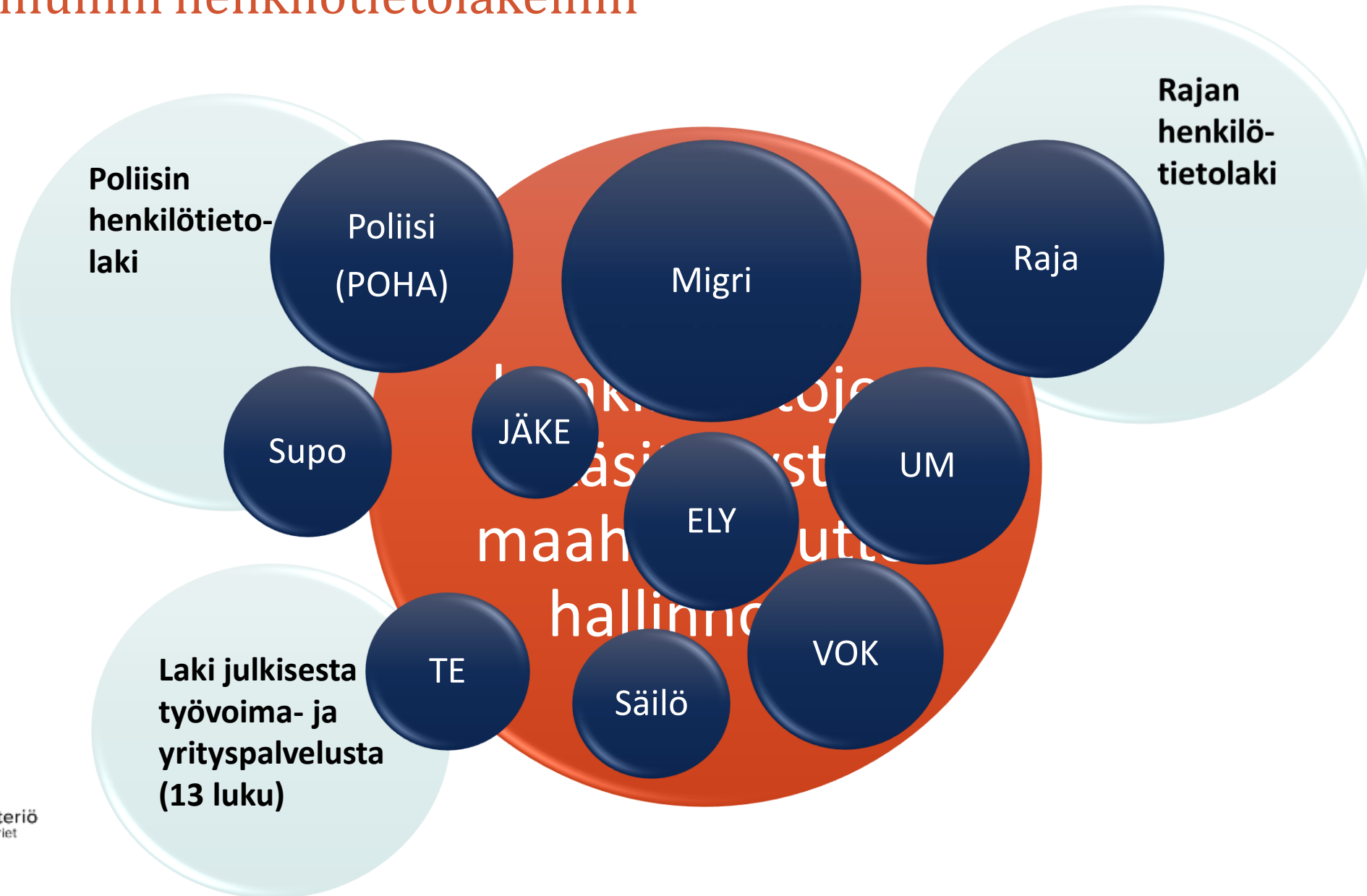
- 1) ulkomaalaisen maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevien asioiden käsittely sekä niitä koskeva päätöksenteko ja valvonta → **UlkL, kausityölaki, ICT-laki, opiskelija- ja tutkijalaki**
- 2) Suomen kansalaisuuden saamista, säilyttämistä, menettämistä ja kansalaisuudesta vapautumista sekä kansalaisuusaseman määrittämistä koskevien asioiden käsittely ja päätöksenteko → **Kansalaisuuslaki**
- 3) kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan vastaanotto, ihmiskaupan uhrien auttaminen sekä ilman huoltajaa olevan lapsen edustajatoiminta osana vastaanottotoimintaa sekä näiden ohjaus, suunnittelu ja valvonta → **Vastaanottolaki**
- 4) ulkomaalaisen sijoittaminen säilöönottoyksikköön, ulkomaalaisen kohtelu säilöönottoyksikössä sekä säilöönottoyksikön järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen → **Säilölaki**
- 5) kuntaan osoittaminen → **Kotoutumislaki**
- 6) kansallisen turvallisuuden suojaaminen → **Rikosasioiden tietosuojalaki**

Lakia soveltavat viranomaiset

Suhde muihin henkilötietolakeihin

Yhteisrekisterinpitäjäys (3 §)

Ketkä?

- Migri, Poha, Supo, Rajavartiolaitos, ulkoasiainhallinto, vastaanottokeskukset, säilöönottoyksiköt, järjestelykeskukset, ELY-keskukset ja TE-toimistot

Miksi?

- Näillä viranomaisella on lakisääteisiä tehtäviä, joissa käsittelevät henkilötietoja omiin itsenäisiin tarkoituksiinsa ehdotettavan lain soveltamisalan piirissä
- Vastuu henkilötietojen käsittelystä on kohdennettava sinne, missä vastuu tosiasiallisesti on
- Rekisteröidyn tehokas ja kattava suojelu ilman katvealueita

Miten?

- Lakisääteiset tehtävät (toimivaltaa luova lainsäädäntö)
- Tehtävien keskittäminen järjestelmän ylläpitäjille
- Vastuun rajaaminen (esim. tietojen oikeellisuus)

Yhteisrekisterinpitäjäys (3 §)

Henkilötietolainsäädännön keskittäminen yhteen lakiin
→ **tarkoituksenmukaisuuskysymys**

Määriteltävä lain soveltamisalalla toimivien viranomaisten rooli: rekisterinpitäjä vai käsittelijä?
→ **asetuksenmukaisuuskysymys**

Kokonaisuus on *yhteensovitettavissa* viranomaisten erillisyyseriaatteen kanssa.

Automatisoidut yksittäispäätökset (21 §)

Päätös, jonka Maahanmuuttovirasto tekee UMA-järjestelmässä

Asetuksenmukaisuus

- Mahdollistetaan automaattinen päätöksenteko kansallisessa lainsäädännössä

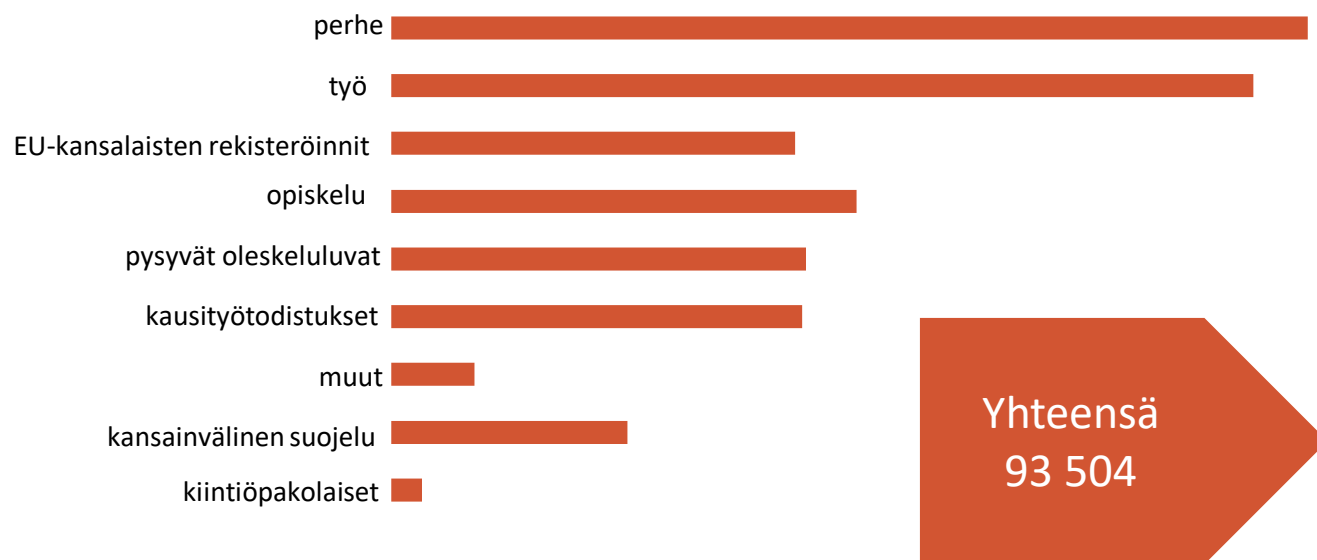
Tarkoituksenmukaisuus

- Kasvavat hakemusmäärät suhteessa Migrin kehyksiin
- Rajallisten resurssien tehokas kohdentaminen
- Yksinkertaisimmat asiat
- Nopeus (yksilön, yritysten ja yhteiskunnan etu)
- Yhtenäinen ratkaisukäytäntö
- Ennustettavuus
- Yhdenvertaisuus
- Hakemusmaksujen suuruus tulevaisuudessa?

Suomeen haetaan eniten perheen, työn ja opiskelujen vuoksi

Maahanmuuttovirastoon viimeisen 12
kuukauden aikana tulleet hakemukset

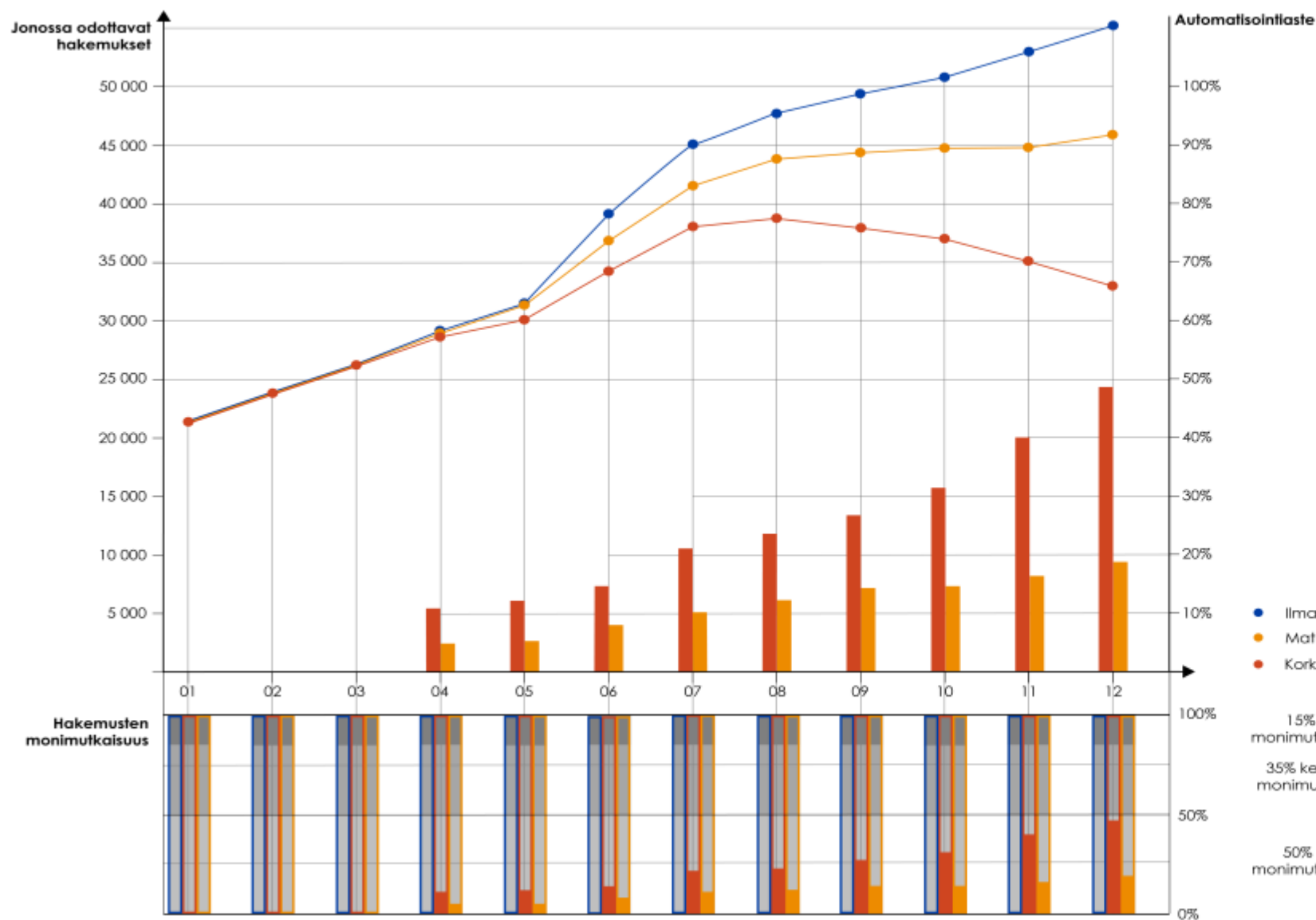
Lähde: Maahanmuuttovirasto

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Automatisoinnin vaikutus maahanmuuttoyksikön jonotilanteeseen vuonna 2020

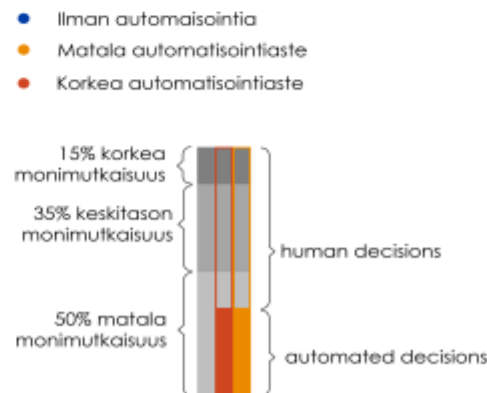
Ylempi kuvaaja kertoo, miten maahanmuuttoyksikön hakemusjono muuttuu vuoden 2020 aikana kolmen eri otakuman pohjalta:

- päätöksiä ei tehdä lainkaan automaattisesti,
- vuoden 2020 lopussa 20 % kaikista päätöksistä tehdään automaattisesti, tai
- vuoden 2020 lopussa 50 % kaikista päätöksistä tehdään automaattisesti.

Kuvaajaa tehdessä on tehty useita oletuksia ja arvioita:

- Jonon kooksi vuoden 2020 alussa on arvioitu 20 000 hakemusta.
- Yksikön henkilöstövuosiksi vuodelle 2020 on arvioitu 277.
- Ennuste ensi vuoden hakusummasta perustuu maahanmuuttoyksikön tekemään arvioon vuodelle 2020 (121400).
- Yhden HTV:n tuottavuus (309 päätöstä/vuodessa) on laskettu vuonna 2018 tehtyjen päätösten (89150) ja vuoden 2018 henkilöstövuosimäärän (288,36) pohjalta.
- Yksinkertaisuuden vuoksi yksikön käytössä oleva tuottavuus on jaettu vuodelle tasaisesti ilman kausivaihtelua. Lisäksi tuottavuutta ei ole arvioitu käsittelyperusteittain tai asiatyypeittäin.

Alempi kuvaaja havainnollistaa sitä, miten automatisoinnin ulkopuolelle jäävän hakemusmassan käsittelyn monimutkaisuus kasvaa suhteellisesti, kun yhä suurempi osa yksinkertaisista hakemuksista käsitellään ja ratkaistaan automaattisesti.

Erityisasiantuntijan ensimmäinen oleskelulupahakemus automatisoidussa päätöksentekomenettelyssä

Kansalaisuushakemus automatisoidussa päätöksentekomenettelyssä

Automatisoidut yksittäispäätökset (21 §)

Menettelyyn ohjautuvien asioiden valikoituminen (PL 21 §)

Sidottu hallintolain 34 §:n 2 mom 5 kohtaan eli ei intressiä tulla kuulluksi

Hyvän hallinnon ja oikeusturvan takaaminen (PL 21.2 §)

Hallinnon yleislait soveltuvat automaattiseen päätöksentekomenettelyyn

Virkavastuun kohdentuminen (PL 118 §)

Viraston ylikkohtaja vastaisi automaattisen päätöksenteon menettelystä ja siinä syntyvästä päätöksestä

Algoritmien julkisuus (PL 12 §)

Lopulliseen päätökseen automaattisessa käsittelyssä johtava algoritmi olisi julkinen

Salassapidon nykytilan ongelmat

Säätelyn hajanaisuus

- yleislaissa ja erityislaissa
- säätely osin päällekkäistä ja yhteismitatonta
- Eduskunta: pidättyvästi erityislainsäädäntöön

Säännösten eroavuudet

- soveltamisalaan kuuluvat henkilöt
- soveltamisalaan kuuluvat asiakirjat
- vahinkoedellytyslausekkeen sisältö
- soveltavat viranomaiset

→ Maahanmuuttopoliisin salassapitosäätely keskitetään julkisuuslakiin

→ **Tavoite:** selkeyttää säätelyä ja yhtenäistää soveltamiskäytäntöä

Säännösten aukot / tulkintaepäselvyys suojan riittävydestä

→ Säännöksiä täsmennetään sisällöllisesti

Salassapito jatkossa

Säätely keskitetään julkisuuslakiin

- yleislakiin
- poistetaan päällekkäisyys

Julkisuuslain 24 §:n 1 mom 24 kohta uudistetaan

- ulkomaalaisten tietoja koskeva salassapitosäännös
- sanamuoto muuttuu, oikeustila säilyy pääosin samana
- salassapidon piiriin täydennyksiä, jotta yhdenvertainen säännös eri asiakastyypin välillä (päätökset: kansalaisuus, EU-kansalaiset, vo-aloitteiset asiat sekä uutena: laittomasti maassa oleskelevat)
- tiedot, kuten nykyisin, korkeammalla suojakynnyksellä
- päätökset, kuten nykyisin, matalammalla kynnyksellä -> julkisen vallan käytön valvonta on edelleen mahdollista
- rajattu viranomaispiiri

Uutta: julkisuuslain 24 §:n 1 mom 5 ja 31 c kohta

- Maahanmuuttoviraston taktiset ja tekniset menetelmät
- Yleinen muita viranomaisia koskeva salassapitoperuste matalammalla kynnyksellä

Salassapidon asteittaisuus

taktiset ja tekniset
menetelmät (5 kohta) ja
muiden viranomaisten
ulkomaalaista koskevat tiedot
(31 c kohta)

Julkisuusolettama

selvityksen luotettavuus (5 kohta)

PL 7 § turvallisuus (31 c kohta)

hallintopäätökset (24 kohta)

Salassapito-olettama

PL 7 § turvallisuus

ulkomaalaisen tiedot (24
kohta)

Salassapito-olettama

haitta ja vahinko

PL 10 § yksityiselämä ja

henkilötiedot

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
kirjaamo@intermin.fi